

ilyen mértékig meg kell szorítani és azzal szemben is legalább ilyen mértékig helyt kell adni az igénykeresetnek.

Dr. Borsodi Miklós.

Osztrák jogi szemle.

Devizajogi határozatok.

Irta: *Dr. Deutsch Maurus*, bécsi ügyvéd, a bécsi magyar kir. követség jogtanácsosa.

A legutóbbi időben néhány bírósági ítélet került nyilvánosságra, amely az effektív valutatarozásokkal és azoknak a devizarendeletekkel való kapcsolatával foglalkozik. A legfelsőbb bíróságnak e tárgyban hozandó teljesülési döntvényét a napilapok közlése szerint a közeljövőben várjuk.

A wieni Oberlandesgericht 1932. márc. 3.-án kelt 3R. 216/1932. sz. — a wieni Handelsgericht 19 Cg. 380/32. sz. ítéletét megváltoztató — határozatában (megjelent a „Rechtssprechung“ 1932. évi 4. számában) kimondta, hogy *a bíróság effektív fizetésre szóló váltó alapján kibocsájtott váltófizetési meghagyásnál az „effektív“ kikötést nem törölheti.* A wieni Handelsgericht u. i. az effektív cseh koronára kért váltófizetési meghagyást a következő záradékkal bocsájtotta ki: *„De a devizasabályokra és az optk. 1447. §-ra való figyelemmel az effektív kikötés mellőzésével“.* Felperes fellebbezése folytán a wieni Oberlandesgericht a váltófizetési meghagyást minden korlátozás nélkül bocsájtotta ki.

A fellebbezési bíróság indokai szerint az első bíróság nem volt jogosult a váltófizetési meghagyás kibocsájtásánál a fenti korlátozást alkalmazni. Lényegében csak azt vizsgálhatta, hogy a felperesi kereset a bemutatott váltó, óvás és visszszámlával igazoltnak jelentkezik-e és ha igen, a fizetési meghagyás a kérelem értelmében volt kibocsájtandó. A fellebbezési bíróság szerint az első bíróság nem jogosult a *teljesítés lehetetlenülésének* kifogását *hivatalból* figyelembe venni, mert csak az alperes álláspontjától függ, hogy vajjon a teljesítés lehetetlenülésének kifogásával élni kíván-e.

Az Oberlandesgericht határozata nézetem szerint helyes. Nem hagyható u. i. figyelmen kívül, hogy a devizasabályok szerint a valutában való fizetés nem feltétlenül tilos. A Nemzeti Bank engedélyével minden külföldi valutában történő fizetés fogantatosítható. Továbbmenőleg: vannak vállalkozások, amelyek a birtokukban lévő valutákat csak

bejelenteni, de nem beszolgáltatni tartoznak. Ilyen vállalatok közötti jogvitákban — pld. bankok, biztosító társaságok között — elképzelhető, hogy a Nemzeti Bank az effektív valutában való fizetést engedélyezi. Bizonyos körülmények között belföldiek és külföldiek közötti jogviszonyban sincsen akadálya az effektív valutában való fizetésnek. Utalok a magyar devizaszabályokra, amelyek szerint a devizatulajdon megfelelő bejelentése esetén annak felerésze a bejelentő rendelkezésére marad. A felperesnek szabad kezét kell adni a tekintetben, hogy az alperes általa ismert, be nem jelentett deviza értékeit végrehajtsa, hogy azokat esetleg a Nemzeti Bank engedélyével a saját valutakötelezettségeinek törlesztésére fordíthassa. Ilyen és hasonló megfontolások odavezetnek, hogy a teljesítés lehetetlenülésének kifogását hivatalból ne alkalmazzák, hanem azt az alperes védekezése részére tartsák fenn.

A wieni Oberlandesgericht 1932. május 12-én kelt 3R. 437/32. sz. ítélete, amely a wieni Handelsgericht 19. Cg. 387/32. sz. határozatát hagyja helyben (megjelent ugyancsak a „Rechtssprechug“ 1932. évi 7. számában) az olyan effektív valutatartozás teljesítésével foglalkozik, amelyre vonatkozólag a devizarendelkezések irányadóak. Az Oberlandesgericht következőképpen határozott:

„Ha a Nemzeti Bank eredeti valuta kiutalását megtagadja, az effektív valutaadás az esetben is jogosult hivatalos árfolyamon számított schillingben fizetni, ha a hitelező effektív valutára perel“.

Az Oberlandesgerichtnek ez a még nem jogerős határozata azt a jelentős elvet fejezi ki, hogy az effektív valutakötelelem hitelezője, ha a teljesítéshez ragaszkodik, meg kell, hogy elégedjen az országos pénznemben való fizetéssel, feltéve, hogy a bíróság határozata szerint a Nemzeti Bank kiutalása hiányában az adós részéről a teljesítés lehetetlenülése forog fenn. A konkrét esetben alperes a schillingtartozást bírói letétbe helyezte; felperes a letétbe helyezés után *effektív valutára szóló* váltófizetési meghagyás kibocsájtását kérte. A teljesítés lehetetlenülésére utaló kifogás folytán a váltófizetési meghagyás hatályon kívül helyeztetett, azzal az indokolással, hogy a kötelelem a letétbe helyezéssel teljesítést nyert, az effektív külföldi valutában való fizetés tekintetében pedig a teljesítés lehetetlenülése forog fenn.

A wieni napilapok néhány nap előtt a wieni Handelsgericht egy határozatát közölték. — azóta ezt helybenhagyta az Oberlandesgericht — amely szerint effektív valutatartozás a devizarendelkezések ellenére elvileg mégsem teljesíthető hivatalos kurzuson átszámított belföldi pénz-

nemben. Egy bécsi biztosító társaság egy dollárbiztosítás során, mikor dollár helyett schillinget fizettek: megtagadta a nyugta kiállítását. A biztosított nyugta kiállítására perel; a biztosítótársaság arra az álláspontra helyezkedett, hogy csak a kikötött pénznemben történő fizetést köteles elfogadni. Kár esetén ő is effektív dollárt fizet, ha díjait effektív dollárban szedi be. Schillinget csak akkor fogad el, ha az elfogadott schillingfizetéssel arányban ugyancsak jogosult schillingben fizetni. Mindkét fórum elutasította a felperest nyugta kiadása iránti igényével, többek között azzal az indokolással, hogy a biztosított nem volt jogosult a bécsi hivatalos árfolyam szerinti schillinget felajánlani, legfeljebb a newyorki schillingárfolyam szerintit, tekintve, hogy a fizetésnek megállapodás szerint New-Yorkra szóló csekkben kellett történnie.

Hasonló eredményre jut az innsbrucki Landesgericht 1932. aug. 31.-i 2Cg. 196/32. sz. ítélete (megjelent a Rechtsprechung 1932. évi 10. számában). Az ítélet szerint az adós valóságos külföldi pénznemben kifejezett tartozásától belföldi pénznemben való teljesítéssel nem szabadulhat, ha a hitelező ezidőszerint a fizetéshez nem ragaszkodik. Az indokolás szerint az a körülmény, hogy schweizi frankban való fizetés jelenleg lehetetlen, a belföldi pénznemben való fizetést csak akkor teszi jogosulttá, ha a hitelező a tartozás ezidőszerinti visszafizetéséhez ragaszkodik. Még az effektív külföldi pénznemben való fizetésre történő felhívás megtörténte sem teszi jogosulttá a schillingben való fizetést, ha — mint a konkrét esetben — a hitelező a fizetésre határidőt nem tűzött ki és a perlés kilátásba helyezésével sem ragaszkodott a minden körülmények között való fizetéshez.

Ez a határozat egyébként érdekes azért is, mert a banküzleti feltételekkel és a bank és üzletfelei közötti jogviszonyra való kihatásával foglalkozik. Ezek az üzleti szabályok rendszerint azt a rendelkezést tartalmazzák, hogy a külföldi valutára szóló folyószámlák szaldója más megállapodás hiányában a megfelelő pénznem devizájában fizetendő. Miután a perben vitássá tétetett, hogy vajjon valóságos valutartozásról van-e szó, a bíróság ezt a kérdést is vizsgálat tárgyává tette és arra a megállapításra jutott, hogy az üzleti feltételeket is tartalmazó első folyószámlakivonat tudomásul vételével, valóságos külföldi pénznemre szóló kötelezettségre jött létre megállapodás. A bíróság itt arra a helyes álláspontra helyezkedik, hogy nem volna helyes, hogy a fél a külföldi valutahitel olcsóbb kamatját veszi igénybe, másfelől azonban az effektív tartozás kötelezettségét nem ismeri el.

Ebbe a keretbe tartoznak azok az alsóbíróági ítéletek is, amelyek szerint *külföldi teljesítési helyen* fizetendő valutatarozásnál a schillinget az illető külföldi fizetési helyén megállapított értékelése és nem a wieni schillingparitás véteki alapul. Amennyire az idevonatkozó gyakorlat áttekinthető, lényegében csak alsóbíróági ítéletek foglaltak csupán állást e kérdésben; a legfelsőbb bíróságnak még nem volt alkalma ez érdekes és nagy gyakorlati jelentőségű kérdésben állást foglalni.

Német jogi szemle.

Uj német szükségrendelet a jelzálogos követelések és telekadósságok esedékességéről.

Irta: *Dr. Bruno Altenberg*, berlini ügyvéd.

1931. december 8-án bocsáttatott ki az ú. n. IV. szükségrendelet, amely első részének 3. fejezetében speciális rendelkezéseket tartalmazott a jelzálogos követelések és telekadósságok kamatainak leszállítása, valamint a felmondási jognak 1933. december 31-ig való felfüggesztése tárgyában. Azóta a gazdasági helyzetnek időközi romlása folytán további intézkedések váltak e téren szükségessé. 1932. szeptember 27-én kibocsáttatott egy új szükségrendelet a mezőgazdasági reálhitel kamatterheinek könnyítése tárgyában, amely mező-, erdő- és kertgazdasági ingatlanokon biztosított követelések kamatait újólág leszállítja és úgy rendelkezik, hogy 1935. április 1-e előtt ily jelzálogos követelések visszafizetése az ú. n. felértékelési jelzálogoktól eltekintve, nem követelhető. (RGB. 1. 1932. Teil I. S. 480.)

Legújában a jogfejlődés ismét egy további, a jelzálogos követelések esedékességét illető szükségrendelettel (1932. november 11.) lett gazdagabb, amely mélyreható változásokat hoz a németországi ingatlanokon biztosított jelzálogos követelések esedékessége tekintetében. Ez az újabb rendelet szükségszerű folyamánya a föld- és jelzálog piacon fennálló helyzetnek, amely az ingatlanok szinte teljes elértéktelenedéséhez vezetett azáltal, hogy ma Németországban az ingatlanárverések az elsőhelyi követelést sem hozzák be, nem mintha az ingatlanok értéke elenyészett volna, hanem mert a tőke- és pénzszegénység lehetetlenné teszi, hogy ingatlanokért oly ár fiztessék, amely értéküknek megfelel és mert az árverések számának emelkedése folytán az ingatlanpiacon a normálist messze túlhaladó kínálat konstátálható.